

Σημείωμα με σχόλια και εισηγήσεις
αναφορικά με
την Εθνική Στρατηγική κατά της Διαφθοράς
όπως αυτή έχει δημοσιευθεί στην Ιστοσελίδα του Υπουργείου
Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ημερομηνίας 21 Απριλίου 2017
και υποβλήθηκε στις 22 Μαΐου 2017 από τη Διεθνή Διαφάνεια-
Κύπρος

Εισαγωγικά σχόλια από τη Διεθνή Διαφάνεια-Κύπρος:

Έχει αποδειχθεί διεθνώς, ότι η κοινωνία των πολιτών συμβάλλει στην καταπολέμηση της διαφθοράς. Έτσι, από το 2010 στην Κύπρο λειτουργεί ο ΜΚΟ Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος (ΔΔ-Κ), σκοπός του οποίου είναι η ενδυνάμωση της κοινωνίας, η βελτίωση της ποιότητας της δημόσιας και ιδιωτικής διακυβέρνησης στην Κύπρο, η προώθηση της διαφάνειας, της ακεραιότητας, καθώς και η ανάληψη ευθύνης.

Στην επταετή εμπειρία της, η ΔΔ-Κ κατάφερε πολλά μέσα από τις συνεχείς δράσεις της και αυτό σκοπεύει να κάνει και μετά την εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής. Όπως έχουμε επισημάνει, αρκετοί πυλώνες οι οποίοι αναφέρονται, είναι αυτοί που υλοποιούνται από το 2010 από τον Οργανισμό μας με ελάχιστη χρηματοδότηση. Ευελπιστούμε ότι με την εφαρμογή τους από την Κυβέρνηση, θα μπορούν να καλύπτουν περισσότερες ανάγκες.

Στα χρόνια λειτουργίας της ΔΔ-Κ, εθελοντές και μη κατάφεραν να συμπληρώσουν τα κενά που υπήρχαν στο σύστημα σε ότι αφορά τη θέσπιση νομοθεσιών και την ενημέρωση του κοινού σε σχέση με το τι αποτελεί διαφθορά, ποιες οι συνέπειες της και πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί. Έτσι, η αναφορά και η δράση της ΔΔ-Κ στο Στρατηγικό Σχεδιασμό θεωρούμε ότι θα συμβάλει στο έργο που πρόκειται να γίνει και το οποίο ενδείκνυται να είναι αποδεκτό από την κοινωνία των πολιτών και έτσι θα πισθούν οι πολίτες ότι υπάρχει η πολιτική βούληση για καταπολέμηση της διαφθοράς.

Μέσα από τα πιο κάτω σχόλια και εισηγήσεις, τις διαχρονικές εισηγήσεις μας στο κράτος και τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, θεωρούμε ότι έχουμε συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση της Εθνικής Στρατηγικής κατά της Διαφθοράς, μιας Στρατηγικής που χρόνια είχε ανάγκη η χώρα μας και η υλοποίηση του περιεχομένου της κρίνεται ως επιτακτική ανάγκη.

Εισαγωγή

Σελ. 4

Πιστεύουμε ότι η Έθνική Στρατηγική κατά της Διαφθοράς ετοιμάστηκε έχοντας υπόψη και τις εισηγήσεις της κοινωνίας των πολιτών που έχουν γίνει τα τελευταία 4 χρόνια. Πρτείνεται όπως οι συγγραφείς της έκθεσης να αναγνωρίσουν όλους τους φορείς και πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την συγγραφή της στρατηγικής.

ΘΕΜΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ: Α.2

Σελ. 7

- Στην 2^η παράγραφο να αναφερθεί η πηγή:

«Το 2014 και 2015 συνολικά 867 Κύπριοι πολίτες συμμετείχαν σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την Διεθνή Διαφάνεια – Κύπρου¹ μέσω διαδικτύου καθώς και μέσω συλλογής ιδιόχειρων ερωτηματολογίων».

- στην 4^η παράγραφο να αναφερθεί η πηγή:

«Το Ευρωβαρόμετρο που δημοσιοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 2015² πραγματοποιήθηκε μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων, με δείγμα 7.996 άτομα από όλες τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκ των οποίων οι 180 συμμετέχοντες ήταν από την Κύπρο».

¹ (2015). Αποτελέσματα Ετήσιας έρευνας της οργάνωσης Διεθνής Διαφάνεια – Κύπρος για τις αντιλήψεις των Κυπρίων για τη διαφθορά. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1/%CE%AD%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1/corruptionsurvey-2015>

² European Commission (2015). Business Attitudes towards Corruption in the EU. Flash Eurobarometer 428: Report. Διαθέσιμο στο <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instrument/FLASH/surveyKy/2084>

Κωνσταντίνου, Μ. (2016). Η ευνοιοκρατία και η διαφθορά παρεμποδίζουν τον ανταγωνισμό στις επιχειρήσεις. *Ευρωκέρδος Οικονομικό και Επιχειρηματικό Περιοδικό*. Διαθέσιμο στο <http://www.eurokerdos.com/%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC-%CF%83%CE%BA%CE%BF%CF%84%CF%8E%CE%BD%CE%BF%CF%85/>

Σελ. 33

Ο τίτλος «Φορείς Ιδιωτικού Τομέα», να αντικατασταθεί με τον τίτλο: «Κοινωνία των Πολιτών»

Το κείμενο που αναφέρεται στη ΔΔ-Κ να αντικατασταθεί με το πιο κάτω:

Η οργάνωση Διεθνής Διαφάνεια – Κύπρος («ΔΔ-Κ») έχει συσταθεί το 2010, είναι ένας ανεξάρτητος μη κυβερνητικός, μη κομματικός και μη κερδοσκοπικός οργανισμός, ο οποίος συνεργάζεται με το Διεθνή Οργανισμό «Διεθνής Διαφάνεια» που έχει την έδρα του στο Βερολίνο. Αποστολή της «Διαφάνεια- Κύπρος» είναι να συνεισφέρει στην ενδυνάμωση της κοινωνίας και να βελτιώσει την ποιότητα της δημόσιας και ιδιωτικής διακυβέρνησης στην Κύπρο, προωθώντας την διαφάνεια, την ακεραιότητα καθώς και την ανάληψη ευθύνης. Μερικές από τις προτεραιότητες της είναι η αύξηση της αντίληψης του κοινού για τις επιπτώσεις της διαφθοράς, και η ενδυνάμωση καθώς και η ενθάρρυνση των πολιτών να συμμετέχουν στην καταπολέμηση της διαφθοράς και την προώθηση της διαφάνειας. Η ΔΔ-Κ λειτουργεί σαν η κύρια πηγή πληροφόρησης, τόσο για την Κυβέρνηση όσο και για το ευρύτερο κοινό, σε θέματα διαφθοράς και μεταρρύθμισης στην Κύπρο. Συνεργάζεται με την Κυπριακή Κυβέρνηση και άλλους οργανισμούς για τον περιορισμό της διακριτικής ευχέρειας των κυβερνητικών αξιωματούχων και έχει ως σκοπό να κτίσει και να ενδυναμώσει τα υφιστάμενα θεσμικά πλαίσια να διευκολύνει την μεταρρύθμιση σε τομείς όπου υπάρχει διαφθορά και να προωθήσει την χρηστή διακυβέρνηση σε ζωτικούς/βασικούς τομείς πολιτικής.

Επιπρόσθετα, η ΔΔ-Κ είναι ο φορέας ο οποίος εισήγαγε στην Κύπρο του ορισμούς: διαφάνεια, lobbying, whistleblowing. Επίσης, το Μάρτιο 2013, η ΔΔ-Κ κατάθεσε το Μανιφέστο της με τίτλο: «Anti-Corruption Measures in Cyprus»³, το οποίο δόθηκε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σε κατ'ιδίαν συνάντηση στο Προεδρικό. Το Μανιφέστο, περιλαμβάνει εισηγήσεις για:

1. Την πολιτική λογοδοσία (συνολικά 8 εισηγήσεις),
2. Τη θεσμική ρύθμιση, τους θεσμούς επιβολής του νόμου και το δικαστικό σώμα

³ Krambia-Kapardis, M. (2013). Anti-Corruption Measures in Cyprus: Suggestions by Transparency International-Cyprus. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2013/04/TIC_Suggestions_Anticorruption-Measures_english_March-13.pdf

(συμπεριλαμβανομένων: το Συντονιστικό Όργανο κατά της Διαφθοράς, την επείγουσα ανάγκη για την ανάπτυξη Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς και την Προστασία του Πληροφοριοδότη),

3. Τη δημόσια διοίκηση (περιλαμβάνει 6 εισηγήσεις) και
4. Τις κρατικές ελεγχόμενες οικονομικές οντότητες.

Η δράσεις της ΔΔ-Κ επικεντρώνονται σε τέσσερις (4) πυλώνες:

1. **Υποστήριξη στην πολιτεία:** η ΔΔ-Κ επιδιώκει την επίτευξη ενός περιβάλλοντος στο οποίο η πίστη του κόσμου και η εμπιστοσύνη του στην πολιτική βούληση των ενεργεία πολιτικών, να θέσουν κοινή και αμοιβαία δέσμευση και μηδενική ανοχή στη διαφθορά και τις πρακτικές της. Στα πλαίσια του πρώτου πυλώνα, η ΔΔ-Κ πραγματοποιεί συναντήσεις με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, Υπουργούς, Βουλευτές και άλλα πολιτικά πρόσωπα και αξιωματούχους του Κράτους και με εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στις βουλευτικές εκλογές, η ΔΔ-Κ απέστειλε σε όλους τους υποψήφιους βουλευτές τη Δέσμευση κατά της Διαφθοράς⁴. Από τους 56 εκλεγμένους βουλευτές, οι 24 είχαν υπογράψει τη Δέσμευση. Στη συνέχεια, η ΔΔ-Κ πραγματοποίησε πρόγευμα εργασίας⁵ μαζί τους και στόχος της συνάντησης ήταν η δημιουργία μιας Υπερκομματικής Κοινοβουλευτικής Ομάδας Εργασίας για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την ενδυνάμωση της διαφάνειας στην Κύπρο. Επίσης, η ΔΔ-Κ έχει προσκληθεί και συμμετείχε σε διάφορες Κοινοβουλευτικές Επιτροπές όπου συζητήθηκαν νομοσχέδια συναφή με το θέμα της καταπολέμησης της διαφθοράς και εμπέδοσης της διαφάνειας.
2. **Αφύπνιση της κοινωνίας:** Όποιο πολιτικό σύστημα και αν συσταθεί, όσο ιδανικό και αν είναι ως προς τη σύλληψη του, τους στόχους και τις επιδιώξεις του, δεν μπορεί να αποδώσει αν οι πολίτες δεν έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής στην

⁴ Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος. (2016). Δέσμευση κατά της Διαφθοράς από τους υποψήφιους Βουλευτές 2016. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/archives/4195>

⁵ Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος. (2016). Βουλευτές που Δεσμεύτηκαν κατά της Διαφθοράς άρχισαν την υλοποίηση της Δέσμευσής τους. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2016/03/meeting-with-MPs-and-TIC_01072016.pdf

οικοδόμηση του. Έτσι, η ΔΔ-Κ έχει δημιουργήσει τα προγράμματα:

- Παιδεία και Ακεραιότητα⁶ (με διαλέξεις σε Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια, Πανεπιστήμια, Παιδικές Κατασκηνώσεις, επιμορφωτικά σεμινάρια για Εκπαιδευτικούς),
- Υγεία και Διαφάνεια,
- Ακεραιότητα στον Αθλητισμό.

Και τα τρία προγράμματα ξεκίνησαν στις αρχές του 2016 και λειτουργούν με μεγάλη επιτυχία. Επίσης, η ΔΔ-Κ με οικονομική στήριξη από την ΕΕ, στις 2 Οκτωβρίου 2014 λειτούργησε το πρόγραμμα-υπηρεσία «Απαιτώ Διαφάνεια» το οποίο ολοκληρώθηκε στις 6 Νοεμβρίου 2015 μιας και δεν υπήρχε χρηματοδότηση από το κράτος ή άλλους φορείς για να συνεχίσει η λειτουργία του. Το πρόγραμμα αφορούσε τη λειτουργία ενός κέντρου υποδοχής καταγγελιών, ενημέρωσης, υποστήριξης και διερεύνησης θεμάτων που παραπέμπουν σε διαφθορά.

3. **Συμβολή στην ακεραιότητα των επιχειρήσεων:** Η ΔΔ-Κ προάγει τις αρχές της διαφάνειας, της υπευθυνότητας και της ακεραιότητας στο Κυπριακό επιχειρείν, μέσα από τη συνεργασία με επιχειρήσεις και οργανισμούς, μέσω της ανταλλαγής καλών πρακτικών εντός και εκτός Κύπρου. Από το 2015, λειτουργεί το πρόγραμμα Business Integrity Forum, το οποίο περιλαμβάνει μόνο εταιρικά μέλη.
4. **Έρευνα και ενημέρωση:** Η ΔΔ-Κ διεξάγει έρευνες σχετικά με τη διαφθορά ή συναφή θέματα π.χ. lobbying , whistleblowing κ.ά, έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν οι αιτίες και να προσδιοριστούν τα επίπεδα αντίληψης σχετικά με τη διαφθορά στην κοινωνία και τα διάφορα όργανα λήψης αποφάσεων. Διεξάγει εκδηλώσεις, σεμινάρια και συνέδρια και παρεμβαίνει στα ΜΜΕ (τα τελευταία τρία χρόνια έχουν γραφτεί πέραν των 70 άρθρων σε εφημερίδες, επαγγελματικά και επιστημονικά περιοδικά και έχουν δοθεί πέραν των 60 συνεντεύξεων σε τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς σε Κύπρο και εξωτερικό) με σκοπό την ευαισθητοποίηση σε θέματα καταπολέμησης της διαφθοράς και προώθησης της διαφάνειας. Επίσης, η ΔΔ-Κ είναι ο συνδετικός κρίκος μεταξύ των τεχνοκρατών της ΕΕ και του κράτους για θέματα διαφθοράς.

Μέσω των πιο πάνω δράσεων επιδιώκεται ένας ουσιαστικός και πρακτικός τρόπος ενημέρωσης, πρόληψης, αντιμετώπισης και καταστολής της διαφθοράς στην Κύπρο. Η μια

⁶ Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος. (2017). Πρόγραμμα Παιδεία και Διαφάνεια. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/archives/4866>

δράση συμπληρώνει την άλλη ώστε να υπάρχει συνάφεια και αλληλεπίδραση στην εφαρμογή τους.

ΘΕΜΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ: Β.2.2

Σελ. 36-40

Σε αυτή την ενότητα υπάρχει μια σύγκριση, οπότε προτείνουμε όπως γίνει διαχωρισμός των (α) αποτελεσμάτων από το Ευρωβαρόμετρο και (β) ποιες είναι οι εισηγήσεις από την Ευρωπαϊκή Έκθεση κατά της Διαφθοράς.

Επομένως, προτείνουμε όπως γίνουν δύο ξεχωριστές ενότητες στο περιεχόμενο που περιλαμβάνεται στο: **«Κυριότερες αναφορές για τη διαφθορά στην Κύπρο στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2014».**

Για την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2014 να συμπεριληφθούν τα εξής σημεία:

- Η Κύπρος έχει επιδείξει τη βούληση να παρεμποδίσει και να αντιμετωπίσει τη διαφθορά μέσω της τροποποίησης του σχετικού νομοθετικού πλαισίου και της ίδρυσης συντονιστικού φορέα.
- Ο μικρός αριθμός των υποθέσεων που διώκονται ποινικά δείχνει ότι χρειάζεται ενίσχυση του συστήματος επιβολής ποινών.
- Η Κύπρος δεν έχει χωριστή νομοθεσία για την πρόσβαση σε πληροφορίες που κατέχουν δημόσια ιδρύματα, παρά τη σύσταση της GRECO που της απηύθυνε, κατά τον δεύτερο γύρο αξιολόγησης, να ολοκληρώσει τις γενικές συνταγματικές διατάξεις με νόμο που θα διέπει τις πρακτικές πτυχές. **Εδώ να συμπληρωθεί το εξής: Σημειώνεται ότι, στο παρόν στάδιο το θέμα βρίσκεται υπό συζήτηση στην Επιτροπή Νομικών της Βουλής.**
- Σε δοκιμή το 2010, οι δημόσιοι οργανισμοί παρείχαν πλήρη απάντηση στο 8% επί συνόλου 220 ληφθέντων αιτημάτων παροχής πληροφοριών και δεν έδωσαν καμία απάντηση στο 73%.
- Οι ιστότοποι των κυβερνητικών φορέων δεν περιέχουν επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τους προϋπολογισμούς ή τις δημόσιες συμβάσεις. **Εδώ να συμπληρωθεί το εξής: Σημειώνεται ότι, όλες οι πληρωμές για συναλλαγές άνω των 5.000 ευρώ, αναρτώνται στην ιστοσελίδα του Γενικού Λογιστηρίου της Δημοκρατίας ανά Οικονομικό Φορέα και άρθρο**

δαπανών. Η δημοσίευση αφορά όλες τις πληρωμές που διενεργούνται από το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας και όχι μόνο αποκλειστικά όσες προκύπτουν από τους διαγωνισμούς δημοσίων συμβάσεων (Υιοθέτηση: 2014, Νόμος Ν.38(Ι)/2014).

- Δεν υφίσταται συγκεκριμένη υποχρέωση καταχώρισης των ομάδων εκπροσώπησης συμφερόντων ούτε αναφοράς των επαφών μεταξύ δημόσιων αξιωματούχων και ομάδων εκπροσώπησης συμφερόντων.
- Δεν υφίσταται νομοθεσία που να υποχρεώνει τους πολιτικούς ή τους υψηλόβαθμους υπαλλήλους να δημοσιοποιούν τα περιουσιακά τους στοιχεία.
- Παρατηρείται αυξανόμενη ευαισθητοποίηση σχετικά με την ανάγκη διαφάνειας όσο αφορά τα περιουσιακά στοιχεία υψηλόβαθμων υπαλλήλων και πολιτικών.
- Δεν υφίσταται κώδικας δεοντολογίας ή πειθαρχική διαδικασία για τα μέλη του Κοινοβουλίου.
- Η έγκριση του περί Χρηματοδότησης των Πολιτικών Κομμάτων Νόμου του 2012 αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου, ωστόσο δεν αρκεί για να επιτευχθεί η απαιτούμενη διαφάνεια και λογοδοσία.
- Ο εν λόγω νόμος θέτει όρια στις δωρεές, αλλά το επίπεδο αυτών των ορίων είναι αρκετά υψηλό.
- Δεν υφίσταται υποχρέωση δημοσιοποίησης της ταυτότητας των δωρητών ή του ποσού των δωρεών που ελήφθησαν από ταυτοποιημένα πρόσωπα και εταιρείες.
- Η Κύπρος δεν έχει ακόμη συμμορφωθεί με τη σύσταση της GRECO να θεσπίσει ανεξάρτητο εποπτικό μηχανισμό όσο αφορά τα έσοδα και τις δαπάνες των υποψηφίων των εκλογών. Εδώ να συμπληρωθεί το εξής: Αναγκαία θεωρείται η θέσπιση ανεξάρτητου εποπτικού μηχανισμού για έσοδα κ δαπάνες υποψηφίων στις εκλογές.
- Ένας τομέας που εμπνέει ιδιαίτερη ανησυχία είναι η πρακτική διαγραφής δανείων ως μορφή χρηματοδοτικής στήριξης των πολιτικών κομμάτων.
- Δεν υπάρχει οργανισμός που να συντονίζει τις εργασίες πρόληψης και καταπολέμησης της διαφθοράς, ή να διασφαλίζει τη συνέχεια στα πορίσματα της Ελεγκτικής Υπηρεσίας και τις συστάσεις για αποτελεσματικότερη διαχείριση των δημόσιων δαπανών. Εδώ να συμπληρωθεί το εξής: Η ΔΔ-Κ είναι ο μοναδικός ΜΚΟ στην Κύπρο, του οποίου προτεραιότητα αποτελεί η πρόληψη της Διαφθοράς, χωρίς μέχρι στιγμής να υπάρχει ένας δημόσιος φορέας που να δραστηριοποιείται στον τομέα αυτό.
- Η Οργάνωση Διεθνής Διαφάνεια πρότεινε τη σύσταση ανεξάρτητου οργάνου, με δικό του προϋπολογισμό, που θα εστιάζεται αποκλειστικά στην πρόληψη, τον εντοπισμό και τη διερεύνηση της διαφθοράς.

- Η δημόσια διοίκηση δεν διενεργεί επί του παρόντος αξιολογήσεις των κινδύνων διαφθοράς.
- Η ΕΔΥ δεν μπορεί να ενεργήσει εξ ιδίας πρωτοβουλίας, αλλά μόνο για υποθέσεις που υποβάλλονται από άλλους οργανισμούς.
- Σύμφωνα με έκθεση της Ανεξάρτητης Αρχής Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παραπόνων κατά της Αστυνομίας του 2010, η Αστυνομία αρνήθηκε να ακολουθήσει τις συστάσεις της, διενεργώντας τη δική της παράλληλη έρευνα μέσω της Διεύθυνσης Επαγγελματικών Προτύπων.
- Ειδικός νόμος (να αναφερθεί ποιος νόμος) ρυθμίζει τις συγκρούσεις συμφερόντων για τους δημόσιους υπαλλήλους που είναι υπεύθυνοι για τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων και το Γενικό Λογιστήριο έχει καταρτίσει εθνικό κώδικα δεοντολογίας για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων.
- Δεν υπάρχει ειδικός μηχανισμός στο πλαίσιο των αρχών ανάθεσης που να συμβάλλει στον εντοπισμό πρακτικών που δυνητικά εμπεριέχουν διαφθορά σε διάφορα στάδια της διαδικασίας διαγωνισμού.

Να ακολουθεί μια νέα ενότητα με τον τίτλο: «Κυριότερες αναφορές για την αντίληψη της διαφθοράς στην Κύπρο στο Ευρωβαρόμετρο 2013».

- Το 57% των Κυπρίων (μέσος όρος ΕΕ 26 %) δηλώνουν ότι επηρεάζονται προσωπικά από τη διαφθορά στην καθημερινή τους ζωή και το 78% (μέσος όρος ΕΕ 76%) πιστεύει ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη.
- Το 92% δηλώνει ότι η δωροδοκία και η χρήση διασυνδέσεων είναι συχνά ο ευκολότερος τρόπος να εξασφαλίσουν ορισμένες δημόσιες υπηρεσίες (μέσος όρος ΕΕ 73%).
- Το 12% των Κυπρίων δηλώνει ότι τα κυβερνητικά μετρά καταπολέμησης της διαφθοράς είναι αποτελεσματικά (μέσος όρος ΕΕ 23%) και το 14% πιστεύει ότι τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται αμερόληπτα (μέσος όρος ΕΕ 33%).
- Το 3% των Κυπρίων (4% των Ευρωπαίων) δηλώνουν ότι κατά το περασμένο έτος τους ζητήθηκε, ρητά ή έμμεσα, να καταβάλουν χρηματικό δώρο, 12% δηλώνει ότι υπήρξε θύμα ή μάρτυρας υπόθεσης διαφθοράς κατά τους τελευταίους 12 μήνες (μέσος όρος ΕΕ 8%), το 87% των οποίων δεν κατήγγειλε την υπόθεση (μέσος όρος ΕΕ 74%).
- Το 83% των Κυπρίων, το υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ, δηλώνουν ότι ο μόνος τρόπος για επιτυχημένη επιχειρηματική δραστηριότητα είναι μέσω πολιτικών διασυνδέσεων.
- Το 85% των Κυπρίων επιχειρηματιών θεωρούν ότι η ευνοιοκρατία και διαφθορά

παρεμποδίζουν την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων (μέσος όρος ΕΕ 73%).

- Το 90% πιστεύει ότι οι υπερβολικά στενοί δεσμοί μεταξύ επιχειρήσεων και πολιτικών οδηγούν στη διαφθορά (το υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ).
- Το 64% των Κύπριων επιχειρηματιών δηλώνει ότι η διαφθορά αποτελεί πρόβλημα για την εταιρεία τους (μέσος όρος ΕΕ 43%).
- Το 9% των Κυπρίων θεωρούν ότι η χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων είναι αρκούτσως διαφανής και ελεγχόμενη (μέσος όρος ΕΕ 22%).
- Το 55% των εταιρειών, οι οποίες συμμετείχαν σε πρόσκληση υποβολής προσφορών ή διαδικασία διαγωνισμού κατά την τελευταία τριετία, υποστηρίζουν ότι η διαφθορά τις εμπόδισε να κερδίσουν τη σύμβαση (το τρίτο ψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ).
- Οι ερωτηθέντες επισήμαναν την ύπαρξη προδιαγραφών προσαρμοσμένων σε συγκεκριμένες εταιρείες (80%), τις συγκρούσεις συμφερόντων κατά την αξιολόγηση των προσφορών (76%), την προσυνενόηση κατά την υποβολή προσφορών (68%), την κατάχρηση των διαδικασιών διαπραγμάτευσης (62%), τα ασαφή κριτήρια επιλογής ή αξιολόγησης (61%) και την τροποποίηση των όρων της σύμβασης μετά τη σύναψη της (55%).
- Το 67% των ερωτηθέντων από το χώρο των επιχειρήσεων θεωρούν ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη στους δημόσιους διαγωνισμούς σε εθνικό επίπεδο (μέσος όρος ΕΕ 56%) και το 61% στις συμβάσεις που διαχειρίζεται η τοπική αυτοδιοίκηση (μέσος όρος ΕΕ 60%).

ΘΕΜΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ: Β.2.3. GRECO

Σελ. 42

- **4^η Αξιολόγηση**

Το σημείο αυτό δεν περιλαμβάνει τις 16 συστάσεις που κάνει η GRECO⁷. Θεωρούμε ορθό όπως αυτές συμπεριληφθούν.

⁷ Greco Secretariat. (2016). FOURTH EVALUATION ROUND, Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors: EVALUATION REPORT, CYPRUS. Διαθέσιμο στο <https://rm.coe.int/16806c2fb1>

Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος. (2016). Έκθεση GRECO για την Κύπρο Ιούλιος 2016. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/archives/4694>

Να συμπληρωθεί:

Η Έκθεση της GRECO 2016, προτείνει τις ακόλουθες 16 εισηγήσεις για την Κύπρο, αναφέροντας οκτώ ξεχωριστές συστάσεις για τα μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων, τέσσερις για το Δικαστικό Σώμα και τέσσερις για τη Νομική Υπηρεσία.

Συστάσεις που αφορούν τα μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων:

- 1) Όλα τα εισοδήματα και τα ωφελήματα που λαμβάνουν (από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές) οι Βουλευτές να διέπονται από ξεκάθαρους κανόνες, επαρκή έλεγχο και διαφάνεια.
- 2) Να υιοθετηθεί κώδικας ηθικής και δεοντολογίας για τους Βουλευτές – συμπεριλαμβανομένου του διοικητικού προσωπικού της Βουλής – που να καθορίζει την συμπεριφορά των βουλευτών και του προσωπικού σε ότι αφορά σύγκρουση συμφερόντων, παραλαβή δώρων και φιλοξενία, αλληλεπίδραση με τρίτους, λομππίστες, πρόσβαση σε υπηρεσίες και αγαθά, μελλοντική εργοδότηση κλπ.
- 3) Την δημιουργία μηχανισμού που να παρεμποδίζει την σύγκρουση συμφερόντων όπως και την παροχή εμπιστευτικής καθοδήγησης προς την αντιμετώπιση φαινομένων σύγκρουσης συμφερόντων.
- 4) Να ετοιμαστούν κανονισμοί που να αναφέρονται στην αποδοχή δώρων, φιλοξενία και στήριξη που παρέχεται στο κοινοβουλευτικό τους έργο. Επίσης, οι κανονισμοί θα ενδείκνυται να αναφέρονται και στα κριτήρια αποδοχής ή μη αποδοχής δώρων.
- 5) Να αξιολογηθούν και θεσμοθετηθούν κανονισμοί για τα μέλη του κοινοβουλίου σε σχέση με το λόμπυ.
- 6) Το υφιστάμενο καθεστώς των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων των βουλευτών να αναπτυχθεί περαιτέρω εξασφαλίζοντας ότι όλες οι πηγές εσόδων (από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα) πάνω από ένα ορισμένο όριο να δηλώνονται με βάση την πραγματική τους αξία. Οι δηλώσεις να είναι διαθέσιμες στο κοινό αμέσως μετά την υποβολή τους στα αρμόδια εποπτικά σώματα. Επιπρόσθετα, οι δηλώσεις να περιλαμβάνουν πληροφορίες για τους συζύγους και τα εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας (οι πληροφορίες αυτές δεν θα πρέπει κατ' ανάγκη να δημοσιευθούν).
- 7) Ο υφιστάμενος μηχανισμός για την παρακολούθηση των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων που υποβάλλονται από τα μέλη του κοινοβουλίου να υπόκειται σε μια εις βάθος αξιολόγηση με σκοπό τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού μηχανισμού ελέγχου.
- 8) Οι κοινοβουλευτικές αρχές να αναπτύξουν μια πολιτική ακεραιότητας για την πρόληψη των συγκρούσεων συμφερόντων και των κινδύνων που παρατηρούνται από τις

ελλείψεις, μέσω (α) της ευαισθητοποίησης σε θεσμικό επίπεδο, (β) με τη μορφή εγχειριδίων και την τακτική εκπαίδευση και (γ) σε ατομική βάση, θεσπίζοντας μια ειδική υπηρεσία παροχής εμπιστευτικών συμβουλών.

Συστάσεις που αφορούν το Δικαστικό Σώμα:

9) Τα μέλη του Ανώτατου Δικαστηρίου να εξετάζουν πιθανή σύγκρουση συμφερόντων που πηγάζει από την σύνθεση της ολομέλειας.

10) Τα κριτήρια με βάση τα οποία αποφασίζουν την ακεραιότητα του χαρακτήρα ενός ατόμου για το σκοπό διορισμού ή προαγωγής να οριστούν και να είναι μετρήσιμα, αντικειμενικά και να ελέγχονται πριν το διορισμό ή προαγωγή. Αυτά τα μετρήσιμα κριτήρια να δημοσιοποιούνται.

11) Η εφαρμογή ενός Κώδικα Ηθικής και Δεοντολογίας να γίνει σε μια ευρεία βάση που να περιλαμβάνει όλα τα μέλη του δικαστικού σώματος έτσι ώστε να εκδηλώνει και να αναπτύσσει πρότυπα που να είναι κοινώς αποδεκτά και να ανταποκρίνονται στα καθήκοντα των δικαστών, προσφέροντας καθοδήγηση όσον αφορά τομείς όπως η σύγκρουση συμφερόντων και άλλα θέματα που σχετίζονται με την ακεραιότητα (όπως δώρα, δευτερεύουσες δραστηριότητες, απόκλιση από τα καθήκοντα, επαφές με τρίτους, διαχείριση εμπιστευτικών πληροφοριών).

12) Να εισαχθούν στο βασικό πρόγραμμα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των νέων και υπηρετούντων δικαστών σε τακτά χρονικά διαστήματα συστηματική και δομημένη εκπαίδευση που να βασίζεται σε Ευρωπαϊκές αποδεκτές αρχές ηθικής, σύγκρουσης συμφερόντων και παρεμπόδιση της διαφθοράς.

Συστάσεις που αφορούν τη Νομική Υπηρεσία:

13) Να υπάρξει ενδυνάμωση της ανεξαρτησίας των εισαγγελικών αρχών και της δυνατότητας των λειτουργών της Νομικής Υπηρεσίας να διεξάγουν τα καθήκοντα τους με πιο αυτόνομο τρόπο υπό τη κατάλληλη καθοδήγηση των νομοθεσιών που ισχύουν στη χώρα μας.

14) Να εισαχθούν κριτήρια για την κατανομή των ποινικών υποθέσεων στους εισαγγελείς και η ανακατανομή περιπτώσεων εντός της Νομικής Υπηρεσίας ή η διακοπή ποινικών υποθέσεων να αιτιολογείται γραπτώς.

15) Να καθοριστεί κώδικας δεοντολογίας για τα καθήκοντα των δημόσιων κατηγορών ο οποίος να περιλαμβάνει και επαρκή καθοδήγηση για τις συγκρούσεις συμφερόντων και θέματα που σχετίζονται με την επαγγελματική ακεραιότητα τους (π.χ. αποδοχή δώρων,

δικαστικός αποκλεισμός, επαφές με τρίτα πρόσωπα, χειρισμός εμπιστευτικών πληροφοριών). Οι πληροφορίες αυτές να είναι διαθέσιμες στο κοινό.

16) Να καταρτιστούν εκπαιδευτικά προγράμματα για τους νεοπροσληφθέντες, τα οποία όμως να παρακολουθεί και από το υπόλοιπο προσωπικό ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Τα προγράμματα αυτά να αντανάκλουν τις ανάγκες των δημόσιων κατηγοριών όσον αφορά τις ηθικές πτυχές του έργου που επιτελούν και την πρόληψη της διαφθοράς. Τέτοια εκπαιδευτικά προγράμματα θα είναι συμπληρωματικά οποιασδήποτε άλλης εκπαίδευσης τυγχάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι στην Κύπρο.

Η GRECO καλεί τις Αρχές της Κύπρου όπως υποβάλουν έκθεση με τα μέτρα που έχουν εφαρμοστεί για τις προαναφερόμενες εισηγήσεις μέχρι τις 31 Ιανουαρίου 2018. Αυτά τα μέτρα θα αξιολογηθούν από τη GRECO μέσω συγκεκριμένης διαδικασίας συμμόρφωσης.

→ Θεωρούμε σημαντικό όπως συμπεριληφθούν στην Εθνική Στρατηγική κατά της Διαφθοράς, όλες οι προηγούμενες αξιολογήσεις που έγιναν για την Κύπρο και να αναφερθούν ποιες εισηγήσεις δεν έχουν υλοποιηθεί.

ΘΕΜΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ:

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ: Β.2..... Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που περιλαμβάνει εμπειριστατωμένη επισκόπηση σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών 2017

Σελ. 36

Να γίνει αναφορά και στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που περιλαμβάνει εμπειριστατωμένη επισκόπηση σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, η οποία δημοσιοποιήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2017⁸:

Σύμφωνα με την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που περιλαμβάνει εμπειριστατωμένη επισκόπηση σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών και δημοσιοποιήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2017, η Κύπρος προχωρά με πολύ αργούς ρυθμούς στην εφαρμογή μέτρων κατά της διαφθοράς. Συγκεκριμένα:

- ο ο συντονιστικός οργανισμός κατά της διαφθοράς παραμένει χωρίς προσωπικό πλήρους απασχόλησης,
- ο η εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση της διαφθοράς τελεί υπό εκπόνηση από τον Σεπτεμβρίου 2015, χωρίς απτό αποτέλεσμα.
- ο πολλές αδυναμίες στο πειθαρχικό καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων που επισημαίνονται στην «Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς του 2014» δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί.
- ο το κυβερνητικό νομοσχέδιο σχετικά με την προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος δεν έχει ακόμη υποβληθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων, παρά τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην Κύπρο. Η προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος ήταν εισήγηση της ΔΔ-Κ από το 2013, μετά έγινε εισήγηση για εφαρμογή μέσα από την «Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς του 2014» και στη συνέχεια έγινε εισήγηση από την

⁸ European Commission. (2017). Country Report Cyprus 2017: Including an In-Depth Review and the prevention and correction of macroeconomic imbalances. Διαθέσιμο στο <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-cyprus-en.pdf>
Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος. (2017). Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που περιλαμβάνει εμπειριστατωμένη επισκόπηση σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2017/02/2017-european-semester-country-report-cyprus-el.pdf>

Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2/2017).

Σύμφωνα με την Έκθεση, το Δικαστικό Σώμα και η Νομική Υπηρεσία είναι οι μόνοι θεσμοί που ξεκίνησαν την υλοποίηση των συστάσεων που προτείνει η Έκθεση Greco. Όπως αναφέρει και η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2017, χρειάζεται να αυξηθούν οι περιπτώσεις που χρησιμοποιούν μηχανισμούς εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, όπως είναι η διαμεσολάβηση, μέσω της οποίας θα γίνει αποφόρτιση του έργου των Δικαστηρίων. Αναφέρεται επίσης ότι, για το Δικαστικό Σώμα, έχουν δρομολογηθεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές ακολουθούν και τις συστάσεις που έγιναν στη Έκθεση Greco, Ιούλιος 2016⁹. Συγκεκριμένα, στην πρόσφατη Έκθεση της Επιτροπής, αναφέρεται για το Δικαστικό Σώμα:

Πρόσφατες έρευνες καταδεικνύουν την αντίληψη ότι η ευνοιοκρατία μαζί με τη δωροδοκία και την κατάχρηση εξουσίας αποτελούν σοβαρά προβλήματα της κυπριακής δημόσιας διοίκησης (Παγκόσμια Τράπεζα, 2015 και Διεθνής Διαφάνεια, 2017 στο Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017).

ΘΕΜΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ: Γ.1.

Σ. 47-49: ΠΡΟΣΟΧΗ! Να φύγει όλη η αναφορά στο CPI αφού περιλαμβάνονται αντιφατικές αναφορές, παλαιότερα αποτελέσματα και σύγκριση στα αποτελέσματα και του σκοπού του CPI. Να αντικατασταθεί το απόσπασμα «Είναι ένας σύνθετος δείκτης, συνδυάζει έρευνες ... σε προγενέστερο χρόνο και ήταν συγκαλυμμένη», με το πιο κάτω:

Στο Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς (ΔΑΔ)¹⁰ για το 2016 που δημοσιοποιήθηκε στις 25 Ιανουαρίου 2017, η Κύπρος κατέχει τη 47^η θέση ανάμεσα σε 176 χώρες, σημειώνοντας μια

⁹ Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος (2016). Έκθεση GRECO για την Κύπρο Ιούλιος 2016. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/archives/4694>

¹⁰ Ο ΔΑΔ δημοσιοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1995, και αποτελεί το πλέον αναγνωρισμένο εργαλείο της Διεθνούς Διαφάνειας με βάση το οποίο βαθμολογεί και κατατάσσει τις χώρες παγκοσμίως, σε ετήσια βάση, ανάλογα με τις αντιλήψεις εμπειρογνομόνων και διεθνών οργανισμών οι οποίοι αξιολογούν τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τη διαφθορά στο δημόσιο τομέα.

Περισσότερες πληροφορίες για το ΔΑΔ:

Transparency International. (2017). Corruption Perceptions Index 2016. Διαθέσιμο στο http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016

κατιούσα τάση 15 θέσεων σε σύγκριση με τα αποτελέσματα του ΔΑΔ για το 2015. Ανάμεσα στις 31 ευρωπαϊκές χώρες, βρίσκεται στην 22^η θέση, σημειώνοντας πτώση τεσσάρων θέσεων σε σύγκριση με το 2015, άρα ο δείκτης παρουσιάζει την εικόνα ότι η διαφθορά έχει αυξητική τάση.

Ο ΔΑΔ είναι ένας σύνθετος δείκτης, όπου συνδυάζει έρευνες και αξιολογήσεις για τη διαφθορά, που συλλέγονται από ποικίλους αξιόπιστους θεσμούς, σε αντίθεση με το Ευρωβαρόμετρο, το οποίο μετρά την αντίληψη του κοινού για τη διαφθορά. Για την αξιολόγηση της Κύπρου, χρησιμοποιήθηκαν πέντε πηγές και αυτές αφορούσαν:

1. Bertelsmann Foundation Sustainable Governance Index 2016
2. Economist Intelligence Unit Country Risk Ratings 2016
3. Global Insight Country Risk Ratings 2015
4. Political Risk Services International Country Risk Guide 2016
5. World Economic Forum Executive Opinion Survey (EOS) 2016

Τα δεδομένα που συλλέγονται αφορούν τους τελευταίους 24 μήνες. Για το 2016, η έρευνα βαθμολογεί και κατατάσσει σε σειρά (βάσει της μεθοδολογίας που έχει αναπτυχθεί από το Πανεπιστήμιο του Passau της Γερμανίας) 176 χώρες ανάλογα με την αντίληψη της συνολικής διαφθοράς που υπάρχει για την κάθε χώρα.

Έχοντας υπόψη ότι η διαφθορά γενικά περιλαμβάνει παράνομες δραστηριότητες που εσκεμμένα κρύβονται και έρχονται στο φως μέσα από σκάνδαλα, έρευνες ή διώξεις, οι μετρήσεις περιλαμβάνουν εμπειρικά δεδομένα που συλλέγονται από αναφορές που γίνονται για δωροδοκίες, αριθμό διώξεων ή δικαστικές υποθέσεις που σχετίζονται άμεσα με τη διαφθορά. Επίσης, οι μετρήσεις περιλαμβάνουν την αποτελεσματικότητα της αστυνομίας, των δικαστηρίων και των μέσων ενημέρωσης στη διερεύνηση και την έκθεση στη διαφθορά. Ως εκ τούτου, ο πιο αξιόπιστος τρόπος για να συγκριθούν τα επίπεδα διαφθοράς μεταξύ των κρατών είναι η συλλογή αξιολογήσεων που γίνονται από φορείς που έχουν την αρμοδιότητα να αξιολογούν τη διαφθορά στο δημόσιο τομέα.

Όσον αφορά τη βαθμολογία (score) και τη κατάταξη (rank) των χωρών, η βαθμολογία δείχνει το αντιληπτό επίπεδο της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα με βάση μια κλίμακα από 0-100, όπου 0 σημαίνει ότι οι πολίτες μιας χώρας θεωρούν πως έχει υψηλή διαφθορά και 100 σημαίνει ότι οι πολίτες μιας χώρας δεν αποδέχονται τη διαφθορά. Όσον αφορά την κατάταξη, αυτή δείχνει τη θέση μιας χώρας σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες που περιλαμβάνονται στο Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς.

Συνοπτικός πίνακας με τα αποτελέσματα της Κύπρου τα τελευταία πέντε χρόνια:

	Βαθμολογία 0: υψηλή αποδοχή διαφθοράς 100: μη αποδοχή διαφθοράς	Παγκόσμια Κατάταξη
2012	66	29
2013	63	31
2014	63	31
2015	61	32
2016	55	47

ΘΕΜΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ: Γ.2

Σελ. 50-51 (Ενιαίος Φορέας σχεδιασμού και συντονισμού)

Για το σημείο που αναφέρεται στο πιο κάτω:

«Ως εξειδικευμένη εισαγγελία για την καταπολέμηση της διαφθοράς μεσαίας και υψηλής κλίμακας, η εθνική διεύθυνση της Ρουμανίας για την καταπολέμηση της διαφθοράς έχει δημιουργήσει ένα αξιολογούμενο ιστορικό αμερόληπτων ερευνών και διώξεων σε υποθέσεις διαφθοράς στα ανώτατα επίπεδα της πολιτικής, της δικαστικής εξουσίας και σε άλλους τομείς, όπως η φορολογική διοίκηση, τα τελωνεία, οι μεταφορές, οι κατασκευές, η υγεία κτλ»

Θεωρούμε ότι η Ρουμανία δεν μπορεί να ληφθεί ως παράδειγμα, έχοντας υπόψη και το ιστορικό της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς στη Ρουμανία (DNA).

Συγκεκριμένα, η εφημερίδα The Guardian σε άρθρο¹¹ της αναφέρει:

«In compiling a recent report for the Henry Jackson Society thinktank we found a body of evidence to suggest that the Anti-Corruption Directorate (DNA) is abusing its power and

¹¹ Clark, D. (2017-01-10). Romania's corruption fight is a smokescreen to weaken its democracy. The Guardian. Ανακτήθηκε στις 11 Μαΐου 2017, από το <https://www.theguardian.com/world/2017/jan/10/romania's-corruption-fight-is-a-smokescreen-to-weaken-its-democracy>

reverting to communist-era methods to serve its own interests and pursue political vendettas. Significantly, the critics include a number of former supporters, including Traian Băsescu, Romania’s president from 2004 to 2014, who initiated the country’s first major anti-corruption drive but has now accused the agency of violating human rights and acting outside the constitution».

Επίσης, σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Jean-Claude Juncker και τον Αντιπρόεδρο, Frans Timmermans για τις ενέργειες National Anticorruption Directorate της Ρουμανίας, επισημαίνουν¹²: “The fight against corruption needs to be advanced, not undone. We are following the latest developments in Romania with great concern.”

Άξιον απορίας είναι το γεγονός ότι εδώ δεν γίνεται καμία αναφορά στην έκθεση που χρηματοδοτήθηκε από την PricewaterhouseCoopers, ετοιμάστηκε από την Δρ. Μαρία Κραμβιά-Καπαρδή¹³ με τίτλο «Μοντέλα Αντιμετώπισης της Διαφθοράς σε Διάφορες Χώρες και Εισήγηση Ενός Μοντέλου για Υιοθέτηση στην Κύπρο» και παραδόθηκε στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης τον Φεβρουάριο 2017, περίοδος πριν την συγγραφή του Στρατηγικού Σχεδίου. Η έκθεση αναφέρεται στην έρευνα και μελέτη στα διάφορα μοντέλα αντιμετώπισης της διαφθοράς και εισηγήσεις που προέκυψαν μετά από επίσκεψη σε δύο Ανεξάρτητες Αρχές που λειτουργούν στην Αυστραλία. Τέλος γίνεται αξιολόγηση των διάφορων μοντέλων που υπάρχουν και εισήγηση για δημιουργία Ανεξάρτητης Αρχής Κατά της Διαφθοράς στην Κύπρο.

¹² Sandford, A. (2017-02-01). EU Commission warns Romania against 'backtracking' on corruption. Euronews. Ανακτήθηκε στις 11 Μαΐου 2017, από το <http://www.euronews.com/2017/02/01/eu-commission-warns-romania-against-backtracking-on-corruption>

¹³ Κραμβιά-Καπαρδή, Μ. (2017). Μοντέλα Αντιμετώπισης της Διαφθοράς σε Διάφορες Χώρες και Εισήγηση Ενός Μοντέλου για Υιοθέτηση στην Κύπρο. Χορηγός Έκδοσης PwC.

Σελ. 51-56

Οι συγγραφείς της έκθεσης για την Εθνική Στρατηγική, δεν κάνουν καμία αναφορά στην πηγή και τον τρόπο με τον οποίο κατέληξαν σε αυτούς τους 6 πυλώνες. Είναι μετά από δική τους μελέτη και πηγές ή μήπως αυτά προέκυψαν μέσα από εκθέσεις, εισηγήσεις κλπ;

Σελ. 53, για το Συντονιστικό Σώμα κατά της Διαφθοράς

Στην Έκθεση για την καταπολέμηση της διαφθοράς στην ΕΕ του 2014¹⁴, αναφέρεται ότι:

«Κατόπιν σύστασης της Ομάδας κρατών κατά της διαφθοράς (GRECO) του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Κύπρος συγκρότησε το 2003 το Συντονιστικό Σώμα κατά της διαφθοράς. Αποστολή του σώματος είναι να καταστρώσει μια στρατηγική κατά της διαφθοράς, η οποία δεν υφίσταται ακόμη. Έργο του είναι να εξετάζει τα υφιστάμενα μέτρα κατά της διαφθοράς και να προτείνει περαιτέρω μέτρα, εάν το κρίνει αναγκαίο, με βάση τα διεθνή πρότυπα και λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης που επικρατεί στην Κύπρο. Το σώμα έχει επίσης αναλάβει να συμβάλει στην ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τους κινδύνους διαφθοράς και να προωθήσει τη συνεργασία μεταξύ των δημοσίων αρχών και του ιδιωτικού τομέα. Ωστόσο, δεν διαθέτει υπαλλήλους πλήρους απασχόλησης» (σ. 2).

Στις 22 Φεβρουαρίου 2017, δημοσιεύθηκε η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που περιλαμβάνει εμπειριστατωμένη επισκόπηση σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών¹⁵. Σε αυτή αναφέρεται: «ο συντονιστικός οργανισμός κατά της διαφθοράς παραμένει χωρίς προσωπικό πλήρους απασχόλησης».

Σημειώνεται, ότι ο συντονιστικός οργανισμός είναι υπό την Προεδρία της Γενικής Εισαγγελίας και συμμετέχουν εκπρόσωποι του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, της Αστυνομίας, του Γενικού Ελεγκτή και των προέδρων της Κοινοβουλευτικής

¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014). Έκθεση για την καταπολέμηση της διαφθοράς στην ΕΕ του 2014, Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/docs/2014_acr_cyprus_chapter_el.pdf

¹⁵ Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος. (2017). Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που περιλαμβάνει εμπειριστατωμένη επισκόπηση σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2017/02/2017-european-semester-country-report-cyprus-el.pdf>

Επιτροπής Νομικών και της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών και Αξιών, καθώς και τους προέδρους του Δικηγορικού Συλλόγου και του Συνδέσμου Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου. Δεν γίνεται καμιά αναφορά στους όρους εντολής και τη συχνότητα των συνεδριάσεων. Επίσης, δεν υπάρχει καμία ενημέρωση ως προς την λειτουργία της, όπως αναφέρει κατ'επανάληψη από το 2014 και ξανά το 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

ΘΕΜΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ: Γ.3.1.

❖ Πρόληψη, Εκπαίδευση, Ευαισθητοποίηση

Σελ. 53

Για το σημείο 1: Ομιλίες, εκδηλώσεις και σεμινάρια για εξεύρεση καλών πρακτικών καθοδήγησης για την αντιμετώπιση της διαφθοράς.

να συμπληρωθεί: - Η Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρου (ΔΔ-Κ), από το 2010 διοργανώνει διάφορες εκδηλώσεις, έρευνες, συνέδρια, δραστηριότητες και προγράμματα για ευαισθητοποίηση των πολιτών στην καταπολέμηση της διαφθοράς και προώθηση της διαφάνειας. Συγκεκριμένα:

στον τομέα Παιδεία συμβάλει στη διάπλαση και την ανάδειξη υπεύθυνων και ελεύθερων πολιτών και στην πνευματική, ηθική και κοινωνική ολοκλήρωση των ανθρώπων. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, έχει αναπτύξει την πρωτοβουλία «Παιδεία και Ακεραιότητα»¹⁶, όπου στόχος είναι η διαπαιδαγώγηση των παιδιών και των νέων για τον σεβασμό στους νόμους και την καλλιέργεια της ηθικής συνείδησης. Προϋπόθεση για την διαπαιδαγώγηση των παιδιών, αποτελεί η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Ήδη έχουν πραγματοποιηθεί συναντήσεις με τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο με τους οποίους διεξήγαγε εκπαιδευτικά σεμινάρια σε εκπαιδευτικούς Δημοτικής Εκπαίδευσης. Στο παρόν στάδιο, αρκετά εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν προσκαλέσει την ΔΔ-Κ να διεξάγει διαλέξεις σε δημόσια και ιδιωτικά Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια και Πανεπιστήμια. Ο σχεδιασμός του προγράμματος είναι τέτοιος ώστε να εντάσσεται στους

¹⁶ Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος. (2017). Πρόγραμμα Παιδεία και Διαφάνεια. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/archives/4866>

ευρύτερους στόχους του Υπουργείου Παιδείας.

Η ΔΔ-Κ διοργανώνει ή συνδιοργανώνει συνέδρια, συμπόσια και σεμινάρια. Στις 22 Οκτωβρίου 2015, διοργανώθηκε το συνέδριο SpeakUp, με θέμα την στήριξη και την καθοδήγηση των θυμάτων διαφθοράς και την προστασία του πληροφοριοδότη (Whistleblowing Protection). Στις 26 Φεβρουαρίου 2015 διοργανώθηκε το συνέδριο Lifting the lid on lobbying: Mapping the lobbying landscape in Cyprus.

Επίσης, τα τελευταία 7 χρόνια η ΔΔ-Κ διοργανώνει διάφορες εκδηλώσεις για την Παγκόσμια Ημέρα κατά της Διαφθοράς (9 Δεκεμβρίου). Στην εκδήλωση του 2016 παρευρέθηκαν μεταξύ άλλων επισήμων οι: Γενικός Εισαγγελέας, Αρχηγός Αστυνομίας, Γενικός Ελεγκτής, Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Δικαιοσύνης, Γραμματέας Υπουργικού Συμβουλίου, Γενική Λογίστρια αλλά και Διευθυντές σχολείων, μαθητές Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης, γονείς, καθηγητές και το ευρύ κοινό. Στην εκδήλωση βραβεύθηκαν τα καλύτερα έργα των μαθητών Δημοτικής, Γυμνασιακής και Λυκειακής Εκπαίδευσης που συμμετείχαν στο διαγωνισμό ζωγραφικής και ποίησης με θέμα τη διαφθορά.

Επίσης η ΔΔ-Κ βράβευσε εταιρείες και οργανισμούς για την «Εφαρμογή Καλών Πρακτικών κατά της Διαφθοράς και Προώθησης της Διαφάνειας στην Κύπρο για το 2015-2016».

Για το σημείο 2- εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά σεμινάρια προς τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες

και για το σημείο 3 - μέθοδοι και πρακτικές που επιφέρουν διαφάνεια + 6-επιμόρφωση λειτουργών πρώτης γραμμής:

(στα 2 πιο πάνω σημεία μπορεί να συμπληρωθεί το πιο κάτω:)

Στις 12 Απριλίου 2017, η ΔΔ-Κ διοργάνωσε σε συνεργασία με την Ελεγκτική Υπηρεσία, σεμινάριο με θέμα: “Investigative Interviewing of Suspected Fraud Cases”, το οποίο παρακολούθησαν 150 άτομα από την Ελεγκτική Υπηρεσία και την Αστυνομία Κύπρου που εργάζονται στον τομέα της διερεύνησης υποθέσεων απάτης.

Επίσης, στις 13 Απριλίου 2016 και στις 12 Απριλίου 2017, διοργανώθηκαν σεμινάρια που απευθύνονταν στα μεγάλα ελεγκτικά γραφεία και στις τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο. Το πρώτο σεμινάριο αφορούσε την Ακεραιότητα στις Επιχειρήσεις και το δεύτερο αφορούσε τις μεθόδους πραγματοποίησης συνεντεύξεων σε περιπτώσεις απάτης.

Για το σημείο 4- ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων υπηρεσιών της Κυπριακής Δημοκρατίας (σ.54):

Στις 9 Δεκεμβρίου 2016, η ΔΔ-Κ βράβευσε τον άρτιο συντονισμό μεταξύ της Νομικής Υπηρεσίας, της Αστυνομίας Κύπρου και της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, σε ότι αφορά τη διερεύνηση και καταστολή ποινικών υποθέσεων διαφθοράς και διαπλοκής.

Για το σημείο 5- Ενδυνάμωση της συνεργασίας των αρμόδιων υπηρεσιών με άλλες κυβερνήσεις, τόσο με διμερείς όσο και σε πολυμερές επίπεδο για την άντληση πληροφοριών και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σε θέματα διαφθοράς, μεταφορά καταδίκων, προστασία μαρτύρων κλπ. (σ.54)

να δοθεί επεξήγηση στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σε θέματα διαφθοράς (να δοθεί εξήγηση αντί το ακρώνυμο: κλπ).

Για το σημείο 8- Μηχανισμοί αποτελεσματικής προστασίας καταγγελλόντων και μαρτύρων περιστατικών διαφθοράς:

Στο εγχειρίδιο που έχει εκδώσει η ΔΔ-Κ, το 2015 με τίτλο: Προστασία του Whistleblower: «Η Ανάγκη Θεσμοθέτησης Νομοθεσίας»¹⁷¹⁸, αναφέρονται οι διαδικασίες που μπορούν να συμπεριληφθούν στην θέσπιση νομοθεσίας για την προστασία των καταγγελλόντων και μαρτύρων περιστατικών διαφθοράς. Συνοπτικά, το εγχειρίδιο περιλαμβάνει: το Πεδίο Εφαρμογής, τις Διαδικασίες αναφοράς, τα Ζητήματα Εθνικής Ασφάλειας, τα Κίνητρα Ενθάρρυνσης, τη Συμμετοχή των Whistleblowers, τις Προστατευτικές Διατάξεις, την Εφαρμογή του Νόμου, τις Αποζημιώσεις, τις Κυρώσεις, την Εμπλοκή Πολλαπλών Φορέων και τη Δημοσίευση στοιχείων. Η ΔΔ-Κ αναφέρει ότι αφού πρώτα η πολιτεία εξασφαλίσει τη δημιουργία μηχανισμών οι οποίοι θα λαμβάνουν τις πληροφορίες, τότε οφείλει να δεσμευτεί ως προς την ουσιαστική χρήση τους ως ακόμη ένα σημαντικό όπλο ενάντια στη διαφθορά.

Για το σημείο 9- Μηχανισμοί διαχείρισης παραπόνων και καταγγελίας περιπτώσεων

¹⁷ (2015). Προστασία του whistleblower: Η ανάγκη θεσμοθέτησης Νομοθεσίας. Διαθέσιμο στο http://transparencyprus.org/wp-content/uploads/2015/11/Whistleblower_policy_paper_web.pdf

¹⁸ Γεωργίου, Χ., Γεωργίου, Χ., Κραμβιά-Καπαρδή, Μ., Νεοφυτίδου, Χ., Νικολαΐδης, Ν., Χρίστου, Α. & Παύλου, Ι. (2015). Εναλλακτική στη σιωπή. Διαθέσιμο στο http://transparencyprus.org/wp-content/uploads/2015/10/greek_report_whistleblower.pdf

διαφθοράς:

Οι πολίτες δεν θα έμεναν απαθείς μπροστά στη διαφθορά αν κάποιος τους προσέφερε έναν απλό και αξιόπιστο μηχανισμό για να την καταγγείλουν. Η μάχη κατά της διαφθοράς θα είναι πιο αποτελεσματική αν οι πολίτες συμμετέχουν ενεργά. Η άμεση επαφή με τους πολίτες, προσφέρει τη δυνατότητα να γίνει κατανοητός ο τρόπος που λειτουργεί η διαφθορά στην πράξη και έτσι να προωθηθούν οι κατάλληλες προτάσεις.

Σε αυτά τα πλαίσια, η ΔΔ-Κ λειτούργησε με χρηματοδότηση από την ΕΕ το πρόγραμμα-υπηρεσία «Απαιτώ Διαφάνεια»¹⁹ το οποίο ξεκίνησε στις 2 Οκτωβρίου 2014 και ολοκληρώθηκε στις 6 Νοεμβρίου 2015. Το πρόγραμμα αφορούσε τη λειτουργία ενός κέντρου υποδοχής καταγγελιών, ενημέρωσης, υποστήριξης και διερεύνησης θεμάτων που παραπέμπουν σε διαφθορά. Η Υπηρεσία είχε την υποστήριξη ομάδας νομικών της ΔΔ-Κ, έχοντας στόχο την παροχή καθοδήγησης και υποστήριξης σε θύματα και μάρτυρες διαφθοράς. Σκοπός ήταν η συνδρομή για την επίλυση των προβλημάτων που προκαλεί η διαφθορά, ο εντοπισμός φορέων/υπηρεσιών ευάλωτων στη διαφθορά και η προώθηση συστημικών αλλαγών που θα βελτιώσουν την καθημερινή ζωή όλων των πολιτών.

Συνοπτικά, η υπηρεσία κατέγραψε υποθέσεις που αφορούσαν διαφθορά κυρίως δωροδοκία ή/και κατάχρηση εξουσίας για ίδιον όφελος. Επίσης, ένας σημαντικός αριθμός υποθέσεων αφορούσε αιτήματα για έναρξη έρευνας σε υποθέσεις που έκλεισαν στο παρελθόν. Συνολικά έγιναν 430 αναφορές, εκ των οποίων οι 230 αφορούσαν περιπτώσεις διαφθοράς.

Μέσα από το πρόγραμμα παρουσιάστηκε η ανάγκη για:

- (α) λειτουργία γραμμής επικοινωνίας ώστε το κοινό να μπορεί να αναφέρει κρούσματα διαφθοράς και
- (β) θεσμοθέτηση και ρύθμιση του μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος (whistleblowing protection legislation)²⁰²¹.

Αναφορικά με το πρώτο σημείο, η ΔΔ-Κ εξέφρασε την επιθυμία της να συνεχιστεί η λειτουργία της γραμμής επικοινωνίας. Δυστυχώς όμως, δεν υπήρχε η οικονομική στήριξη από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς.

Σε συνάντηση που είχε η ΔΔ-Κ με τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, παρέδωσε

¹⁹ Κωνσταντίνου, Μ. (2016). Έκθεση Πεπραγμένων 01.01.2015-31.12.2015. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2016/04/ti_cyprus_annual-report-2015.pdf

²⁰ (2015). Προστασία του whistleblower: Η ανάγκη θεσμοθέτησης Νομοθεσίας. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2015/11/Whistleblower_policy_paper_web.pdf

²¹ Christou, A., Georgiou, C., Georgiou, C., KrambiaKapardis, M., Neophytidou, C., Nicolaidis, N. & Pavlou, I. (2015). Alternative to Silence: Cyprus. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2015/10/Speak-Up-Cyprus_report_EN_LOW_RES.pdf

νομοθεσίες άλλων χωρών που θα μπορούσαν να τον βοηθήσουν στην ετοιμασία σχετικής νομοθεσίας. Επίσης, ετοιμάστηκε έκθεση με εισηγήσεις για το αναφερόμενο θέμα η οποία δόθηκε στον Υπουργό στις 20 Ιουλίου 2015.²²

❖ Καταστολή (σελ. 55)

Για το σημείο 3- Καταπολέμηση της διαφθοράς σε τομείς άμεσου κινδύνου και υψηλού οικονομικού αποτελέσματος: (μπορούν να συμπληρωθούν τα πιο κάτω)

Υγεία: Στα πλαίσια του προγράμματος της ΔΔ-Κ, «Υγεία και Διαφάνεια», γίνεται προσπάθεια ευαισθητοποίησης των πολιτών για θέματα διαφθοράς που εκδηλώνονται στο χώρο της υγείας. Όπως παρατηρεί και η Διεθνής Διαφάνεια, υπάρχει ελλιπής ενημέρωση και ευαισθητοποίηση γύρω από το φαινόμενο της διαφθοράς στο σύστημα υγείας.

Αθλητισμός: Η ΔΔ-Κ έχει σχεδιάσει το πρόγραμμα «Αθλητισμός και Ακεραιότητα». Η ιδέα του προγράμματος, προέκυψε από την ανάγκη ευαισθητοποίησης και ανάπτυξης ικανοτήτων που θα βοηθήσουν του νεαρούς αθλητές να αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν φαινόμενα διαφθοράς. Η επικέντρωση γίνεται σε νεαρούς αθλητές, ηλικίας 15-18 ετών. Η ΔΔ-Κ βρίσκεται σε επικοινωνία με τον Κυπριακό Οργανισμό Αθλητισμού για την υλοποίηση και προώθηση του προγράμματος.

ΘΕΜΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ: Γ.4.

Σελ. 63

Σε αυτήν την σελίδα γίνεται αναφορά στην σύσταση Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς χωρίς καμία αναφορά στους στόχους, όρους εντολής κλπ. Ενδιαφέρον είναι ότι ούτε στην βιβλιογραφία αναφέρεται κάτι.

²² Γεωργίου, Χ., Γεωργίου, Χ., Κραμβιά-Καπαρδή, Μ., Νεοφυτίδου, Χ., Νικολαΐδης, Ν., Χρίστου, Α. & Παύλου, Ι. (2015). Εναλλακτική στη σιωπή. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2015/10/greek_report_whistleblower.pdf

Συμπλήρωση: Η σύσταση μίας Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς, για την οποία έχει ετοιμαστεί κοστολογημένη μελέτη²³, θα παίξει σημαντικό ρόλο (α) στην αποτελεσματική καταστολή που περιλαμβάνει υψηλή πιθανότητα εντοπισμού, καταδίκης και τιμωρίας με αποτρεπτικές ποινές, (β) στην πρόληψη και (γ) επιμόρφωση.

Η αρχική εισήγηση για τη σύσταση της Ανεξάρτητης Αρχής, έγινε το 2013 στο Μανιφέστο που ετοίμασε η ΔΔ-Κ²⁴, το 2014 στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά της Διαφθοράς και ξανά το 2017

²³ Κραμβιά-Καπαρδή, Μ. (2017). Μοντέλα Αντιμετώπισης της Διαφθοράς σε Διάφορες Χώρες και Εισήγηση Ενός Μοντέλου για Υιοθέτηση στην Κύπρο. Χορηγός Έκδοσης PwC.

²⁴ Krambia-Kapardis, M. (2013). Anti-Corruption Measures in Cyprus: Suggestions by Transparency International-Cyprus. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2013/04/TIC_Suggestions_Anticorruption-Measures_english_March-13.pdf

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνική

Γεωργίου, Χ., Γεωργίου, Χ., Κραμβιά-Καπαρδή, Μ., Νεοφυτίδου, Χ., Νικολαΐδης, Ν., Χρίστου, Α. & Παύλου, Ι. (2015). Εναλλακτική στη σιωπή. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2015/10/greek_report_whistleblower.pdf

Διεθνής Διαφάνεια- Κύπρος (2015). Προστασία του whistleblower: Η ανάγκη θεσμοθέτησης Νομοθεσίας. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2015/11/Whistleblower_policy_paper_web.pdf

Διεθνής Διαφάνεια- Κύπρος (2017). Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που περιλαμβάνει εμπειριστατωμένη επισκόπηση σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισοροπιών. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2017/02/2017-european-semester-country-report-cyprus-el.pdf>

Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος (2015). Αποτελέσματα Ετήσιας έρευνας της οργάνωσης Διεθνής Διαφάνεια – Κύπρος για τις αντιλήψεις των Κυπρίων για τη διαφθορά. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1/%CE%AD%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1/corruptionsurvey-2015>

Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος (2016). Ανακοίνωση Τύπου: Έκθεση GRECO για την Κύπρο Ιούλιος 2016. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/archives/4694>

Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος (2016). Δέσμευση κατά της Διαφθοράς από τους υποψήφιους Βουλευτές 2016. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/archives/4195>

Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος. (2016). Βουλευτές που Δεσμεύτηκαν κατά της Διαφθοράς άρχισαν την υλοποίηση της Δέσμευσης τους. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2016/03/meeting-with-MPs-and-TIC_01072016.pdf

Διεθνής Διαφάνεια-Κύπρος. (2017). Πρόγραμμα Παιδεία και Διαφάνεια. Διαθέσιμο στο <http://transparencycyprus.org/archives/4866>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014). Έκθεση για την καταπολέμηση της διαφθοράς στην ΕΕ του 2014, Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/docs/2014_acr_cyprus_chapter_el.pdf

Κραμβιά-Καπαρδή, Μ. (2017). Μοντέλα Αντιμετώπισης της Διαφθοράς σε Διάφορες Χώρες και Εισήγηση Ενός Μοντέλου για Υιοθέτηση στην Κύπρο. Χορηγός Έκδοσης PwC.

Κωνσταντίνου, Μ. (2016). Έκθεση Πεπραγμένων 01.01.2015-31.12.2015. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2016/04/ti_cyprus_annual-report-2015.pdf

Κωνσταντίνου, Μ. (2016). Η ευνοιοκρατία και η διαφθορά παρεμποδίζουν τον ανταγωνισμό στις επιχειρήσεις. Ευρωκέρδος Οικονομικό και Επιχειρηματικό Περιοδικό. Διαθέσιμο στο <http://www.eurokerdos.com/%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC-%CF%83%CE%BA%CE%BF%CF%84%CF%8E%CE%BD%CE%BF%CF%85/>

Ξένη

Christou, A., Georgiou, C., Georgiou, C., KrambiaKapardis, M., Neophytidou, C., Nicolaidis, N. & Pavlou, I. (2015). Alternative to Silence: Cyprus. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2015/10/Speak-Up-Cyprus_report_EN_LOW_RES.pdf

Clark, D. (2017-01-10). Romania's corruption fight is a smokescreen to weaken its democracy. The Guardian. Ανακτήθηκε στις 11 Μαΐου 2017, από το <https://www.theguardian.com/world/2017/jan/10/romania-corruption-fight-is-a-smokescreen-to-weaken-its-democracy>

European Commission (2015). Business Attitudes towards Corruption in the EU. Flash Eurobarometer 428: Report. Διαθέσιμο στο <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/FLASH/surveyKy/2084>

European Commission. (2017). Country Report Cyprus 2017: Including an In-Depth Review and the prevention and correction of macroeconomic imbalances. Διαθέσιμο στο <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-cyprus-en.pdf>

Greco Secretariat. (2016). FOURTH EVALUATION ROUND, Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors: EVALUATION REPORT, CYPRUS. Διαθέσιμο στο <https://rm.coe.int/16806c2fb1>

Krambia-Kapardis, M. (2013). Anti-Corruption Measures in Cyprus: Suggestions by Transparency International-Cyprus. Διαθέσιμο στο http://transparencycyprus.org/wp-content/uploads/2013/04/TIC_Suggestions_Anticorruption-Measures_english_March-13.pdf

Sandford, A. (2017-02-01). EU Commission warns Romania against 'backtracking' on corruption. Euronews. Ανακτήθηκε στις 11 Μαΐου 2017, από το <http://www.euronews.com/2017/02/01/eu-commission-warns-romania-against-backtracking-on-corruption>